

Težki, a lepi časi

Zapis po pripovedovanju Bogomire Noč

Zabave, kot se jih spominjam iz svoje mladosti, so bile večinoma v domačem Javorniškem Rovtu. Pred vojno je bila edina gostilna v vasi pri Žvabu, kamor so hodili plesat že moji starši. Zupanov Franci je ob sobotah raztegnil svoj meh harmonike, včasih pa se mu je pridružil še Polde. Prišli so tudi domačini s Koroške Bele, pozimi kar s sanmi, da je bila vrnitev hitrejša.

Ko sta šla starša na ples, sem kot najstarejša doma pazila na mlajše sestre in brate, ona dva pa sta nam iz gostilne prinesla za vsakega po eno veliko napolitanko. Tudi k nam na kmetijo so večkrat prišli sovaščani z gramofonom na ročni pogon. Kartali so, zbijali šale, peli, plesali in pili mošt. Nekoč ob pustu so na neki kmetiji priredili zabavo. Ko je bilo veselje na vrhuncu, je vaški posebnež Leščan, ovit v govejo kožo, odprl vrata in planil v hišo, da so se navzoči hudo prestrašili, najbolj pa gospodar, ki je vanj zagnal posodico z žegnano vodo in začel vpiti: »Hudič, beži!«

Pri Šroncu je v stari hiši živel Tonov Tone iz Planine pod Golico, ki je ob nedeljah igral na harmoniko. Pri njem smo se zbirali mladi, dekleta, večinoma z zgornjega konca, in fantje s spodnjega konca vasi. Včasih pa smo se odpravili na zabavo tudi malo dlje iz vasi. Ker sem imela v Češnjici pri Bohinju prijateljici Minko in Rezko, ki sta me vabili na obisk, sva šli tja z mlajšo sestro Tončko, ki je doma brez mene nikamor niso pustili. Tam se je v veliki hiši Pri Lekšovih zbirala mladina za ples. Plesali smo »špegu polko«, in to tako, da je sredi sobe na stolu sedelo dekcle z ogledalom v roki, ostali pa so plesali okoli nje. Tisti, ki je želel plesati z njo, se je postavil za njen hrbet, da ga je lahko videla v ogledalu. Če ji je bil všeč, je šla z njim plesat, če pa ne, se je obrnila z ogledalom stran in čakala pravega. Ker se je precej navihana sestra Tončka z ogledalom nenehno obračala stran, je pošteno razjezila fante, ki so »dobivali košarice«. Prišlo je tako daleč, da bi se kmalu stepli, in najinih plesov v Češnjici

*Leščan, vaški posebnež
v Javorniškem Rovtu,
leta 1970, fototeka GMJ*

je bilo konec. Tam smo plesali tudi »povštertanc«, polko, valček in druge bohinske plesе.

Kmečki ljudje so se poleg trdega dela znali zabavati pri vsakem opravilu, kjer je bilo zbranih več ljudi. Zato je bilo zabavno spomladi pri delu na polju in poleti ob košnji. Kosci so začeli s košnjo že v mraku in zraven prepevali, da se je razlegalo po celi vasi. Pri spravilu sena so »ofirali«

(dva sta prijala mlado dekle za roke in noge ter jo vrgla na kup sena). Ko so seno nosili v velikih jutastih rjuhah, so v kakšne od njih skrili dekle. Nato so jih zavezali in naprtili močnim fantom na ramena, da so jih odnesli v svisli. In smeha ni bilo konca, ko so ugotovili, zakaj je rjuha tako težka.

Ob nedeljah so se vaščani zbrali in odšli na planino ob spremljavi harmonike. Druženje je bilo spet nadvse prijetno. Gospodarji so na planini pregledali živino, domov pa odnesli mlečne izdelke, ki jih je pripravila majerica vsakemu posebej iz mleka njihovih krav. Jeseni, ko je bilo dela s spravilom pridelka veliko, se je pri delu še vedno našel čas za zabavo. Ko so fantje prišli na kartanje, sva s sestro izkoristili priliko. Hitro sva pripravili stolico za žaganje drv in žago amerikanko. Radi so nama našagali drva in zraven pripovedovali šale. Mama pa nam je spekla makarone z jabolki. Mlajši otroci so lahko šli gledat risanke, ki jih je v baraki Pri rezervoarju predvajal Ivan Noč.

Vojna leta so zaustavila vaška veselja in zabave. Po vojni smo v zgornjih prostorih vaške šole uredili dvorano z odrom in klopmi ter celo balkonom (kot smo rekli dvema rahlo dvignjenima klopema). Vaščani smo si kupili nov kinoprojektor, Ivan Noč pa je uredil še prostor za predvajanje. Tako smo ob sobotah in nedeljah hodili v kino. Če pogledam nazaj, vem, da smo bili vaščani Javorniškega Rovta kljub pomanjkanju in vojni zelo povezani med seboj. Znali smo deliti, prisluhniti in pomagati drug drugemu. Zato se pri svojih petindevetdesetih letih rada vedno znova spominjam teh minulih časov.

*Pred pastirsko bajto na Mavrah leta 1952,
last M. Noč*